

Ea vero dicuntur impedire, et dirimere, quæ ipsi essentia Matrimonii contraria sunt, adeo ut necessario aliquid essentiale Matrimonio desit, proinde nec sit verum Matrimonium, si cum eo impedimento fuerit celebratum. Quare non dicuntur ista impedimenta dirimere contractum Matrimonium, quasi Matrimonium verum dirimant, sed quia Matrimonium de facto, non de jure contractum, irritum reddunt. Impedimenta hujus generis numerantur omnino duodecim, quæ his versiculis continentur :

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen honestas,
Si sis affinis, si forte coire nequibus,
Hæc socianda vetant connubia, facta retractant.

Sed ut hujus numeri ratio intelligatur, sciendum est, omnia impedimenta revocanda esse ad consensum conjugum, vel ad personas contrahentes. Nam cum tria sint necessaria ad omnia sacramenta, materia, forma, et intentio Ministri, in hoc sacramento materia sunt personæ legitima, ut supra diximus : ex consensu autem pendent forma, et intentio. Est enim consensus causa efficiens Matrimonii, signa vero exprimentia consensum, forma : unde si consensus adsit, etiam signa erunt vera; si consensus non adsit, signa erunt falsa; et similiter si consensus adsit, intentio aderit; si consensus absit, intentio aberit. Itaque ad Matrimonii sacramentum nihil aliud requiritur essentialiter, nisi consensus signo expressus inter legitimas personas.

Jam igitur ex parte consensus sumuntur duo generalia impedimenta, ignorantia, et coactio : hæc enim duo faciunt involuntarium. Ad ignorantiam pertinet error personæ, quod est primum impedimentum : neque enim consentire censetur in Matrimonium, qui uni personæ jungitur, existimans esse aliam. Item conditio personæ, quod est secundum impedimentum, ut, cum quis servam accipit, quam liberam esse credebat.

Huc etiam pertinet, carentia usus liberi arbitrii; neque enim pueri, furiosi, amentes contrahere possunt, cum deliberatum consensum habere nequeant : et hoc impedimentum non est inter illa duodecim numeratum, sed reducitur ad errorem. Ad coactionem pertinet vis, seu metas, quod est impedimentum septimum.

Ex parte personarum contrahentium sumuntur cætera omnia, quorum alia reddunt

personam inhabilem absolute, et proinde respectu cujuscunque Matrimonii; alia reddunt inhabilem solum respectu alienjus Matrimonii cum certa persona contrahendi, non autem absolute.

Ex his, quæ reddunt personam inhabilem absolute, alia sunt naturalia, alia voluntaria. Naturale impedimentum est, frigiditas, et impotentia quævis coeundi perpetua, sive innata, sive maleficio procurata : et hoc est impedimentum duodecimum. Voluntaria impedimenta sunt : votum solemnæ continentia, ordo sacer, et ligamen cum alio conjugæ; quæ sunt impedimenta III. VIII. et IX. Qui enim alligati sunt Deo per vota monastica, aut per sacros Ordines, vel conjugæ per Matrimonium, non possunt novum conjugii vinculum accipere.

Ea vero, quæ inhabilem faciunt respectu certi Matrimonii, non autem absolute, tria sunt, crimen, nimia conjunctio, et nimia disjunctio. Crimen est impedimentum quintum, et per crimen intelligitur adulterium mixtum homicidio, cum ordine ad futurum conjugium : Non enim potest, qui cum aliqua adulterium commisit, et ejus viro necem molitus est, illam unquam ducere in uxorem, ut infra explicabitur : quocirca hoc impedimentum dirimit certum aliquod Matrimonium, non autem omne absolute.

Nimia disjunctio vocatur cultus disparitas, et est impedimentum sextum, non enim potest fidelis cum infideli contrahere Matrimonium. Nimia conjunctio est cognatio, ad quam tria impedimenta revocantur, nimirum cognatio naturalis, quæ dicitur proprie consanguinitas, et est impedimentum quartum, et ad illud redeuntur cognatio spiritualis, qualis est inter baptizantem seu confirmantem, et baptizatum seu confirmatum; et cognatio legalis, quæ fit per adoptionem. Huc etiam pertinet affinitas, quæ per carnalem copulam acquiritur, quæ est impedimentum undecimum. Et denique publica honestas, quæ est affinitas orta ex sponsalibus; et est impedimentum decimum.

Impedimenta autem quæ contrahendum impediunt, sed non dirimunt contractum, duo numerari solent. Unde existunt versiculi :

Ecclesiæ velitum, necnon tempus feriatum
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

Per Ecclesiæ velitum, intelligunt prohibi-

tionem, ne Matrimonia clam fiant, cum debeant in facie Ecclesiæ, et coram testibus celebrari. Per tempus feriatum, intelligunt certa tempora sacra, ut Adventus, et Quadragesima, quibus Ecclesiæ nuptias celebrari prohibuit. Sed primum horum impedimentorum jam post Concilium Tridentinum non est amplius tantum impediens conjugium contrahendum, sed etiam dirimens contractum; quare vel reducendum est hoc impedimentum ad crimen, quod erat unum ex impedimentis dirimentibus, vel certe erit impedimentum XIII.

Sunt præterea quædam alia impedimenta non dirimentia, ut votum continentia simplex, sponsalia, instructio Catechumeni per traditionem Catechismi, et sex crimina : incestus, raptus alienæ sponsæ, conjugium sacrilegum cum sanctimoniali, cædes uxoris, homicidium presbyteri, et Baptismus proprii filii.

Sed hæc non ponuntur in numero seorsim cum illis duobus primis, quia duo illa sunt impedimenta distincta omnino a dirimentibus : hæc autem novem reducuntur ad dirimentia, et cum illis explicari solent. Nam sex crimina reducuntur ad crimen, Catechismus ad cognitionem spiritualem, votum simplex ad votum solemnæ, et sponsalia ad ligamen.

Porro adversarii impedimenta tria, quæ sumuntur ex parte consensus admittunt, nimirum errorem, conditionem, et vim, seu coactionem; ut patet cum ex aliis, tum ex Philippo in locis, tit. de conjugio. Sed unum ipsi addunt impedimentum, nimirum defectum consensus paterni; et ideo prima questio erit utrum ad matrimonium filiorum familias, ita necessario requiratur parentum consensus, ut sine eo irritum sit conjugium.

Ex impedimentis autem, quæ sumuntur ex parte personæ, duo admittunt simpliciter, nimirum impotentiam reddendi debitum conjugale, et ligamen. Duo alia admittunt ex parte, non simpliciter, ut consanguinitatem, et affinitatem; hæc enim admittunt, quoad gradus, qui prohibentur in Levitico; quoad alios rejiciunt.

Reliqua omnia simpliciter damnant : unde est illa vox Lutheri in serm. de Matrimonio : « Duo de viginti causas in suo jure effinxit Papa, quibus omnibus Matrimonium vel dissipet, vel impediatur, quas tamen fere omnes, et rejicio, et condemno. » Hæc ille. De his

igitur impedimentis, septem tantum sunt cum hæreticis hujus temporis quæstiones.

CAPUT XIX.

Non requiri ad essentiam Matrimonii, consensus parentum.

Prima igitur questio est, an requiratur necessario ad Matrimonium filiorum, consensus parentum. Contendunt enim adversarii, Matrimonium irritum esse, nisi fiat cum parentum consensu : sed quia non omnino inter se conveniunt, eorum sententias breviter referemus. Primus videtur fuisse Erasmus, qui rem in controversiam revocavit : nam in colloquio de Matrimonio, in quo Eubulum, et Catharinam loquentes in ducit, sic ait : « Definiunt quidam Matrimonium esse ratum, quod insciis, aut etiam invidiis parentibus, inter puerum et puellam per verba de presenti contractum est. Atqui istud dogma nec naturæ sensus approbat, nec veterum leges, nec Moyses ipse, nec evangelica, aut apostolica doctrina. » Hæc ille.

Martinus Lutherus in serm. de Matrimonio, cum distinctione loquitur : nam aut nata est proles ex conjugio contracto sine parentum consensu, aut nondum est nata. Si nata est, firmum esse debet Matrimonium ; si nondum est nata, in potestate parentum leri, confirmare, vel irritare conjugium, dem docet Philippus in locis, tit. de conjugio.

Bucerus in cap. 19. Matthæi revocari optat in usum leges civiles, quibus id caveri dicit, ne nuptiæ filiorum ratae sint sine consensu patris, aut avi, aut proavi. Joannes Brentius in Catechismo, exponens quartum præceptum, si Matrimonium sine parentum consensu, celebratum sit, jubet id referri ad Magistratum, atque ejus judicio confirmandum, vel irritandum esse. Nam etiamsi generalis regula sit, quod liberi debeant inire conjugia cum parentum consensu, tamen nonnulli sunt casus, in quibus licet etiam secus agere. In eamdem sententiam descendit Martinus Kemnitius in 2. part. Exam. Concilii Tridentini pagina 1273. et sequentibus, ubi tamen non recte confundit Matrimonia filiorum sine consensu parentum, cum Matrimoniis clandestinis : potest enim

fieri ut Matrimonium sit clandestinum, et tamen cum parentum consensu contractum, et contra ut non sit clandestinum, sed publicum, et coram Ecclesia, et tamen insecis, et inuitis parentibus celebratum; Joannes Calvinus lib. iv. Institut. cap. 19. §. ult. enumerans leges Pontificum Romanorum de Matrimonio (ut ipse loquitur) vel in Deum impias, vel in homines iniquissimas, primo loco istam ponit: « Quales sunt, inquit, ut conjugia inter adolescentulos, parentum injussu contracta, firma, rataque mancant. » Hæc illi. Catholici vero Doctores adeo non dubitant ea Matrimonia firma, ac rata esse, ut neque unquam inter impedimenta Matrimonii numeraverint defectum consensuum paterni, et nuper Concilium Tridentinum sess. 24. in decreto de Matrimonio clandestinis, in hæc verba statuerit: « Sancta Synodus anathemate damnat eos, qui falso affirmant Matrimonia a filiisfamilias sine consensu parentum contracta, irrita esse, et parentes ea rata, vel irrita facere posse. » Sed ut brevis, et facilis questio explicetur, propositiones aliquot statuimus.

Prima propositio: « Solo consensu parentum, Matrimonium inter filios celebrari non potest: et ideo non potest pater filium ad conjugium cogere. » Hanc propositionem admittit Philippus loco notato, neque alii eam negant.

Probatur primo exemplo Scripturæ divinæ. Nam in Genesi cap. xxiv. cum pater, et frater Rebecca de Matrimonio ejus cum procuratore Abraham petebat, tractassent, dixerunt: « Vocemus puellam, et inquiramus ejus voluntatem. »

Secundo patet ex jure canonico, can. Sufficiat, 27. q. 2. et can. Ubi non est, 30. qu. 2. cap. Tuas dudum, de sponsa duorum; et can. unico, de desponsatione impuberum in VI.

Tertio patet ratione. Nam illorum necessario consensus requiritur, qui Matrimonii formam pronuntiant; essent enim falsa verba illa: « Ego te accipio in meam. Ego te accipio in meum, » si consensus pronuntiantium ea verba desceat. At formam pronuntiant ipsi qui contrahunt; ipsorum igitur consensus necessario requiritur.

Deinde conjugium est summus amicitiae gradus, secundum philosophum; repugnat igitur naturæ conjugii, ut contrahatur inter inuitos.

Secunda propositio: « Filiorum consensus,

etiamsi solus sit, ad Matrimonium firmum, ac ratum efficiendum sufficit; nec potest a parentibus, vel magistratu ejusmodi Matrimonium irritari. » Hæc est contra Erasmum et Lutheranos.

Probatur primo exemplis Scripturæ divinæ. Genesi xxvi, Esau duxit uxores duas, quæ ambæ offenderant animum Isaac et Rebecca parentum ejus: proinde inuitis parentibus eas accepit. Et rursus cap. xxviii, accepit tertiam, contra eorundem parentum voluntatem; nec tamen Isaac ea conjugia irritavit, et Scriptura simpliciter uxores vocat, quæ ita ductæ fuerant. Deinde Jacob Genes. xxix. et xxx, duxit uxorem unam juxta consilium parentum suorum; sed alias tres, et præsertim duas ancillas duxit, parentibus omnino insecis; nec tamen Jacob sanctissimus Patriarcha id fecisset, si credidisset necessarium esse consensum parentum. Tobias quoque, ut legitur cap. vii. libri Tobiae, uxorem duxit in aliena regione, parentibus ignorantibus; nec tamen angelus Raphael, qui cum ipso erat, eum admonuit ut parentum consensum expectaret, neque ipse religioni sibi duxit, insecis parentibus id facere.

Secundo probatur ex Jure canonico. Nam capit. Cum virum, de regularibus, ita loquitur Clemens III. de puella nubi: « Tunc, inquit, quia liberum habet arbitrium, in electione propositi, parentum sequi non cogitur voluntatem. » Et huc pertinet quod ait S. Ambrosius in libro de Virginitas: « Cui licet, inquit, maritum eligere, non licet Deum præferre? » ubi docet licere puellæ virgini, patre etiam invito, continentiam Deo vovere: sicut eidem licet virum eligere. Et idem Ambrosius in epist. 43. ad Sysinnium, qui filio indignabatur, quod sine suo consilio uxorem duxisset, dicit, culpam aliquam ab eo filio admissam, tamen, satis aperte indicat, Matrimonium fuisse ratum, et Sysinnium laudat, quod facile culpam ignoverit filio.

Tertio probatur ratione. In ejusmodi conjugio nihil eorum deest, quæ ad essentiam Matrimonii pertinent; verum igitur, et ratum, atque adeo insolubile Matrimonium erit. Probatur antecedens. Nam consensus contrahentium adest, et proinde attentio Ministri; adest materia, quæ sunt personæ ad Matrimonium idoneæ, adest forma, id est, verba seu signa mutui consensus: quid igitur deest? Dicent, consensus non est plenus, ac sufficiens; nam cum filii sint in potestate

parentum, non possunt in re tam gravi sine parentum facultate aliquid constituere. Respondet: vel consensus filiorum non est plenus, quia deest usus liberi arbitrii, vel quia deest consilii maturitas, vel quia ita subjiciuntur filii parentibus, ut jus non habeant de statu vitæ suæ disponendi. Primum dici non potest, quia tunc etiam cum parentum consensu, conjugium non esset. Nec secundum dici potest. Nam ad Matrimonium contrahendum non exigitur necessario consilii maturitas, sed solum usus liberi arbitrii, qualis etiam requiritur ad peccandum, ad merendum, ad vovendum, etc., alioqui daretur occasio Matrimonia passim dirimendi. Quocirca solum puteratem in contrahentibus canones exigunt. Deinde sæpe accidit, ut qui parentes adhuc habet, sit vir maturioris consilii, quam multi alii, qui parentibus, aliisque majoribus orbatii sunt; si igitur hi posteriores uxorem eligere possunt, sine ullius alterius consilio, cur non etiam priores illi, qui sunt his, ut jam ponimus, prudentiores? Sed neque tertium dici potest. Nam filius licet patri obedientiam, et reverentiam debeat, tamen quando usum liberi arbitrii habet, liber est, et sui juris, non minus quam pater, in his quæ ad statum vitæ pertinent. Quare poterit quidem peccare, dum non sequitur patris directionem in statu eligendo; tamen quod facit, ratum et firmum, erit, quia de re sua, non de aliena disposuit. Præterea conjugium servorum inuitis Dominis, firmum ac ratum esse, Theologi recte docent; et habetur in jure canonico, cap. 1. de conjugio servorum: non enim jus gentium, quo servitus introducta est, id potuit auferre quod jus naturæ concessit. Ergo multo magis conjugium filiorum inuitis parentibus erit ratum: major enim subjectio est servorum ad Dominum, quam filiorum ad parentes. Confirmatur argumentum ex testimonio adversariorum. Nam Lutherus et Melancthon contendunt, Matrimonium filiorum inuitis parentibus contractum, si per copulam carnalem consummatum sit, non posse amplius a parentibus irritari.

At copula illa carnalis non facit filium prudentiorem, neque eximit a patria potestate; ergo etiam ante copulam Matrimonium contractum a parentibus irritari non poterat, vel si tunc poterat, etiam post copulam poterit, quod ipsi negant. Sed, inquit Melancthon, « quando Matrimonium est consummatum, non amplius agitur de futuro, sed de

præsenti; et injuria fieret conjugii, si post, violationem desereretur. » At etiam Matrimonium contractum per verba de præsenti, non est futurum, sed præsens conjugium, et donatio conjugalis jam peracta est; illa igitur ratione non poterit irritari Matrimonium ullum, sive non consummatum; sive non consummatum. Præterea Matrimonium consummatum inuitis parentibus, vel jure consummatum est, vel non. Si jure consummatum; ergo et jure contractum ante consummationem: non enim jure consummari potest Matrimonium, non jure contractum; ergo etiam ante consummationem Matrimonium inuitis parentibus contractum, ratum erat, ac firmum. Sin autem non jure consummatum fuit, jure post consummationem irritari poterit, neque ulla fiet injuria conjugii: non enim ulli facit injuriam, qui utitur jure suo. Alioqui si ista ratio universe vim haberet, non possent dirimi Matrimonia ulla post consummationem, quamvis nullo jure, imo contra omnia jura contracta. Et eadem ratione, per stuprum virginii illatum, non possent dirimi illa conjunctio; eujus tamen contrarium legitur in Exodo cap. 22. ubi, qui virginem nulli desponsatam vitaverit, cogitur eam habere uxorem, si pater eam dare voluerit, sin minus, cogitur saltem dotare.

Tertia propositio: « Peccant filii quando sine justa, et rationabili causa parentibus insecis, vel inuitis Matrimonia contrahunt. » Dixi: « Sine justa, et rationabili causa, » quia potest aliquando fieri ut filius non peccet insecio patre uxorem ducendo; quia nimis credit patrem id ratum habiturum; et hoc modo Tobias insecio patre uxorem duxit. Potest etiam fieri, ut non peccet filius invito patre uxorem ducendo; ut si pater injuste prohibeat filium a conjugio; vel causa majoris dotis, non nisi indignam mulierem, aut etiam hæreticam ei dare velit. Ut plurimum tamen peccant filii, cum non sequuntur in hac re parentum voluntatem: nam ut plurimum parentes sunt prudentiores, neque periculum est ut filius male consultum velint, cum eos naturaliter diligant. Præterea parentum est, filiis prospicere, eosque dirigere; ergo filiorum est, sinere se a parentibus regi, ac duci. Et habemus exempla, ac testimonia in Scripturis perspicua. Genes. cap. xxiv, Isaac accepit uxorem, quam pater ei dedit, et Rebecca uxoris ipsius, consilium patris sui in ea re secuta est; de qua re disputans Ambrosius lib. 1. de Abraham cap. ultimo, mul-

ta ad hoc propositum affert, et inter alia laudat versus Euripidis, qui virginem ita loquentem introducit: « Sponsalium quidem meorum pater meus curam subit; hoc enim non est meum. » Et in epist. 43. ad Sysianium, dicit eum juste indignatum, quod se inscio filius uxorem ducere voluisset.

Exod. XXIV et Deuteronomii VII, præceptum de Matrimonio filiorum, parentibus potius datur, quam filiis, ne jungantur videlicet cum Chananæis: « Filiam tuam non dabis filio ejus; nec filiam illius accipies filio tuo. Et Isaac aperte jussit filio suo Jacob, ut non acciperet uxorem de filiabus Palestinorum, sed aliquam ex filiabus Laban; quod et ille obedienter fecit, Genes. XXVIII. Dices, si potest pater filio imperare, ut uxorem, et talem uxorem ducat; ergo potest cogere, ut ducat, vel non ducat uxorem, quod est contra primam propositionem. Respondeo tribus modis potest intelligi, ut pater dicatur filium cogere ad Matrimonium. Primo, ut filium plane dissentientem et invitum pater cogat vivere cum aliqua quam velit ejus uxorem esse; et hoc non potest fieri, et si fiat, Matrimonium est nullum. Et hoc proprie in prima propositione assertum est. Secundo, ut filium assentiri cogat, injecto metu mortis, aut alio, cadente in constantem virum; et hoc etiam patri minime licet. Neque Matrimonium illud esset ratum: quoniam ad Matrimonium non solum consensus, sed etiam consensus liberrimus contrahentium exigitur, cum Matrimonium sit vinculum perpetuum, et natura sua benevolentiam et amicitiam, eamque summam requirat. Tertio, ut filium ad assentiendum inducat, auctoritate paterna imperando, quando revera filio id conducit, ita ut secundum rectam rationem dissentire non possit: et hoc patri licet, et filius obedire tenetur. Quemadmodum etiam cum filio expedit comedere talem, aut talem cibum, et a tali, vel tali abstinere, potest parens jubere, et filius tenetur parere. Et licet hoc etiam sit suo modo cogere, et metum incutere mortis æternæ; non tamen propterea Matrimonium illud diceretur coactum, neque irritum esset; quia metus ille gehennæ non proprie inceditur ad hoc, ut iste uxorem ducat; sed per se consequitur præcepti transgressionem.

(4) Deut. VII, 9.

CAPUT XX.

Solvuntur argumenta Kemnitii.

Sed jam argumenta Kemnitii dissolvamus, qui ex Luthero, Bucero, Galvino, et aliis sectariis ea collegit.

Primo objicit testimonium seniorum Pontificiorum, qui agnoscent et fatentur, Matrimonia insciis et invititis parentibus contracta, non esse legitimam, aut divinam conjunctionem; et allegat Joannem Gropperum in institutione Colonienſi.

Respondeo: multis modis fallitur Kemnitius. Primo, quia ex uno Groppero colligere conaturmentem saniorum Catholicorum, cum nos contra proferre possimus omnes antiquos Theologos, et in eis S. Thomam, in 4. dist. 28. quest. 1. art. 3. et recentiores plurimos doctissimos, ut Ruardum, Petrum et Dominicum a Soto, et alios, qui apertissime docent, Matrimonium, sive clandestinum, sive insciis parentibus contractum, non esse solum Matrimonium verum, sed etiam verum sacramentum.

Secundo, quia Joannes Gropperus eo loco non loquitur de Matrimonio, cui solum deest parentum consensus, de quo nos in presenti questione tractamus, sed de Matrimonio, quod insciis parentibus contrahitur, et simul clandestinum est. Matrimonium enim, quod in facie Ecclesie celebratur, licet parentibus insciis, vel invititis, nunquam Gropperus verum esse sacramentum deneget. Quare in questione presenti præcise accepta, nulla est inter Catholicos dissensio.

Tertio, quia Gropperus Matrimonium clandestinum negat quidem esse sacramentum, id quo manifeste fallitur; ac S. Thomæ, et sanioribus Theologis repugnat: tamen admittit esse verum Matrimonium, et ab Ecclesia longo tempore toleratum, sed opiat ab Ecclesia irritari; quod jam factum est in Concilio Tridentino. Concilium enim dum asseruit Matrimonia clandestina, quamdiu ab Ecclesia irrita non erant, fuisse vera Matrimonia, et tamen deinceps illa irritavit, ac personas inhabiles fecit ad sic contrahendum; plane satisfecit desiderio Gropperi, et aliorum multorum, qui ob incommoda gra-

vissima, quæ ex clandestinis conjugis oriuntur, ea omnino sublata cupiebant. Nulla igitur in re, si questionem de sacramento separe a questione de veritate Matrimonii, de qua sola nunc agimus, Gropperus a nobis, atque a cæteris Theologis Catholicis dissentit.

Secundo, Kemnitius argumentum ducit ex jure divino (proficitur enim se probaturum sententiam suam ex jure divino, naturali, civili, et canonico): « Matrimonium talis debet esse conjunctio, ut ejus auctor, et conciliator Deus ipse haberi possit: at ejusmodi non sunt Matrimonia, quæ insciis, vel invititis parentibus contrahuntur: non igitur sunt vera Matrimonia. Propositio certa est ex illo Matthæi XIX. *Quod Deus conjunxit etc.* Assumptio probatur. Non est Deus auctor, et conciliator Matrimonii, quod contra ejus verbum, et præceptum contrahitur, Matrimonium insciis vel invititis parentibus, contra Dei verbum, et mandatum contrahitur: non est igitur ejus auctor, et conciliator Deus. Assumptio probatur (nam propositio certissima est): nam in quarto præcepto Decalogi jubentur filii obedire parentibus: et explicat Apostolus ad Colossens. III. id in omnibus rebus esse intelligendum: Filii, inquit, obedite parentibus per omnia. »

Et quia posset fortasse responderi, ab ea lege, quæ jubet obedire parentibus, excipi causam Matrimonii, dicente Scriptura: *Relinquet homo patrem, et matrem, et adheret uxori suæ*, probat Kemnitius istum locum Scripturæ debere intelligi de Matrimonio consummato, non de desponsatione, et proinde in Matrimonio contrahendo debere filios parentibus obedire. Nam in Scriptura tradit præcepta parentibus, de filiabus in Matrimonio collocandis, Deuter. VII, Hierem. XXIX. et I. Corinth. VII.

Præterea exstat lex divina Exodi XXII. et Deuteronomii XXII. ut si quis virginem stupraverit, det patri ejus certum numerum siclorum, et eam uxorem habeat, si pater voluerit, vel non habeat, si noluerit. Ex quo intelligimus patriæ potestatis esse, conjugium filie ratum vel irritum facere.

Ad hæc, si puella Deo voverit aliquid, potest pater votum illud irritare, Num. cap. XXX.; ergo multo magis irritare poterit idem parens, promissionem homini factam de conjugio.

Denique Deus conjungit virum uxori in legitimo Matrimonio, sed non conjungit immediate, ut olim Adamum Evæ; ergo per ali-

quod medium. Quod sit autem medium, ipse explicat in traditione quarti præcepti, ubi jubet filios parentibus obedire; ergo qui his mediis spretis Matrimonium contrahunt, non possunt certo pronuntiare, conjugium illud esse divinum, et legitimam conjunctionem: « Hæc ratio, inquit Kemnitius, gravissima est, et ex jure divino desumpta. »

Respondeo, non probat hoc argumentum, Matrimonium esse irritum, aut irritari posse, si fiat insciis, aut invititis parentibus; quod sane probandum erat: sed tantum, non debere Matrimonium insciis aut invititis parentibus contrahi, et male facere, qui ita contrahunt, de quo nulla questio est. Sed ut res tota perspicue intelligatur, singulas argumenti partes inspiciamus.

Ad primam igitur primi syllogismi propositionem respondeo, dupliciter posse Deum auctorem dici Matrimonialis conjunctionis. Uno modo ex parte ipsius conjugii; altero modo ex parte contrahentium.

Erit auctor Deus Matrimonii ex parte ipsius conjugii, si ipsa conjugii essentia a Deo sit instituta: erit autem auctor Matrimonii ex parte contrahentium, si ipsius contrahentibus Deus inspiret ut Matrimonio jungantur. Id quod in omnibus sacramentis facile reperimus. Cum enim quis Baptismum, aut Ordinationem, aut sacramentum aliud ab alio percipit, potest Deus auctor dici ejus actionis, vel quia ipse sacramentum instituit, quod ille percipit, vel quia ipse movet tum Ministrum ad Sacramentum conferendum, tum alium ad Sacramentum recipiendum. Et potest sæpe accedere, ut priore modo sit auctor Deus, posteriore diabolus; si videlicet verum sacramentum tradatur, et percipiatur, sed et qui tradit, et qui percipit, non ob Dei gloriam, et animæ salutem, sed ob lucrum, aut commodum aliquod turpe, ac sordidum moveatur.

Sic igitur in conjugio, auctor conjugii uno modo erit Deus, si materia, et forma adsint, qualia Deus instituit: et hoc solum requiritur, ut Matrimonium sit verum, firmum et ratum. Altero modo auctor erit etiam Deus, si conjuges ad prolem ad Dei gloriam gignendam; maturo consilio, de sententia majorum, aliisque circumstantiis debitis observatis, Matrimonium contrahant: et hoc requiritur, ut Matrimonium sine peccato, imo vero cum merito, et laude celebretur; non autem ut sit verum, firmum et ratum. Si enim tantum ad explendam libidinem, teme-

re, sine consilio parentum, conjugium inea-
tur, non erit auctor Deus, sed diabolus ejus
conjugii, quod attinet ad voluntatem susci-
pientium: licet ejusdem conjugii auctor sit
Deus, quod attinet ad sacramenti ejus essen-
tiam, quae tota in eo conjugio reperitur; ut
de Baptismo, aliisque sacramentis omnibus
dici potest.

Ad assumptionem ejusdem primi syllogi-
smi respondeo, juxta positam distinctionem,
Matrimonia, quae insecis, vel invitis paren-
tibus contrahuntur, saepe non habere Deum
auctorem secundo modo, habere tamen primo
modo, si nihil aliud obstat; et ideo vera,
ac rata Matrimonia esse, licet sine peccato
ut plurimum non contrahantur.

Ad probationem assumptionis, quae erat:
«Deus non est auctor Matrimonii, quod
contra præceptum ipsius contrahitur», per
eamdem distinctionem respondeo. Aut enim
præceptum Dei, contra quod Matrimonium
aliquis contrahit, ad essentiam Matrimo-
nii pertinet, aut solum ad circumstantias
Matrimonio accidentarias explicandas, ut ad
voluntatem contrahentium perficiendam, ut
bonum bene quaeratur, et appetatur, etc. Si
priori modo quis contra præceptum Dei faci-
at, non habet Deum auctorem conjugii,
quoad essentiam ipsius conjugii, proinde ir-
ritum, et illegitimum est conjugium. Si po-
steriori modo contra præceptum faciat, non
habet Deum auctorem suae voluntatis in con-
jugio suscipiendo, neque præmium, sed po-
enam operis meretur; tamen Deum habet con-
jugii sui, quod pertinet ad ejus essentiam,
auctorem et conciliatorem.

Ad probationem assumptionis secundi syl-
logismi, quae ducebatur ex quarto præcepto
Decalogi, quod explicatur a Paulo Colossens.
III, respondeo, præceptum illud ad mores
informandos, non ad sacramenta ministran-
da pertinere. Quare obediendum est Patri
per omnia, etiam in contrahendo conjugio,
si iuste, et secundum Deum præcipiat: et
ideo qui id non facit, peccat, sed non conti-
nuo Matrimonium est irritum. Nam non mi-
nus Episcopo, et Ecclesiae obediendum est
per omnia, quam patri carnali; et tamen si
quis laicus contra Episcopum, et Ecclesiam præ-
ceptum baptizet, Baptismus erit ratus, et
verus, sed laicus ille baptizans peccabit.
Neque solum Matrimonium ut sacramentum,
est ratum, sed etiam ut civilis contractus,
licet contra præceptum Patris contrahatur.
Nam filius, ut supra exposuimus, etsi fe-

neatur patris directionem sequi, cum de sta-
tu vitae suae disponit; tamen de re sua, non
de aliena disponit, remque suam, non alienam
donat: quare dispositio ac donatio rata
et firma est, quamvis non sine peccato trans-
acta sit.

At illa testimonia, quae adversarius produ-
cebat, ut probaret Scripturam dare Patri
præcepta de filiabus in Matrimonio collocan-
dis, nihil opus est respondere, cum nos mi-
nime negemus ad parentum curam et pro-
videntiam, filiorum conjugia maxime perti-
nere.

Ad illud autem, quod ex cap. 22. Exodi,
et xxii. Deuteronomii adferitur, ad proban-
dum, penes patrem esse, conjugium filiae
ratum, vel irritum facere. Respondemus,
non agi eo loco de Matrimonio jam contra-
cto, sed de futuro, causa stupri præcedentis.
Non enim illa conjunctio viri cum puella,
quae insecio patre in duobus illis capitibus
facta describitur, copula conjugalis erat, sed
stuprum, ut Scriptura loquitur. Non enim
stuprator uxorem habere voluit, sed libidi-
nem tantum explere: quare in ponam in-
jungitur ei, ut puellam ducat uxorem, si
eam pater dare voluerit. Itaque non est
exemplum illud conjugii a patre irritati, sed
tantum conjugii futuri, vel non futuri pro
arbitrio patris, a quo tamen non excluditur
puellae consensus. Sed quid futurum esset,
si pari consensu vir, et femina insecio patre
Matrimonium contraxissent, Scriptura non
habet.

Adde, quod si in illis capitibus Moses lo-
queretur de irratione Matrimonii jam con-
tracti inter virginem et stupratorem ejus, es-
set hoc exemplum contra Lutherum et Phi-
lippum, et contra ipsum etiam Kemnitium,
qui dicunt, conjugium filiorum invitis paren-
tibus dirimi non posse, si consummatum sit.
Quo modo enim potuisset pater filiam suam
a stupratore illo separare (ut Moses aperte
concedit) si stuprum illud consummatum con-
jugii fuisset?

Ad illud de irratione votorum, quae ha-
betur in lib. Numer. cap. xxx, respondeo,
legem illam de filiabus determinare, quae
adhuc non pervenerunt ad pubertatem; ut
ex eo perspicuum est, quod Scriptura in eo
capite bis repetit, patrem irritare posse vota
filiae, quae in domo parentum habitat, et ad-
huc est in ætate puellari. Cui legi divinae
similis est lex canonica, quae habetur Ca-
none Puella 20. quæst. 2. in hæc verba:

«Puella si ante duodecimum ætatis annuum
sponte sua velamen sibi sacrum assumpserit,
possunt statim parentes, vel tutores id
factum irritum facere, si voluerint. Si vero
in fortiori ætate adolescentula, vel adoles-
cens servire Deo elegerit, non est potestas
parentibus prohibendi.» Ratio autem legis
tum divina, tum canonice, est, quia ante
annos pubertatis non habent homines ple-
num judicium rationis, ideoque nec sunt
Domini actuum suorum: at post annos pu-
bertatis, sui juris efficiuntur, et de persona
sua, et actibus qui naturaliter liberi sunt,
pro arbitrio disponere possunt.

Ad ultimum de mediis, per quæ Deus con-
jugit homines in Matrimonium, respondeo,
ad hoc ut Matrimonium sit verum et ratum,
non requiri alia media, præter conjugum
liberum consensum. Ut enim alia sacramen-
ta Deus per ministrum dispensat: sic etiam
Matrimonium; minister autem Matrimonii
est uterque conjux, ut alibi explicuimus. Ut
autem conjugium sit Deo gratum et ipsis
conjugibus utile, media a Deo instituta sunt,
parentum, et amicorum consilia, matura de-
liberatio, Sacerdotis benedictio, et alia id
genus; quæ qui spernit, non potest certo
pronuntiare suum conjugium Deo placere,
aut sibi utile futurum, licet eodem tempore
possit non ambigere, quin sit verum et fir-
mum, atque a Deo certissime institutum.

Tertia objectio Kemnitii ducitur simul ex
jure naturali et civili. Nam quod Matrimonia
filiorum invitis parentibus contracta, irrita
sint, ex jure civili probat, ex l. Nuptiæ. ff.
de ritu nuptiarum, et ex l. i. et ii. c. de nu-
ptiis, et ex Institut. de nuptiis §. justas au-
tem. Quod autem irrita sint etiam jure natu-
rae, probat ex lege proxime citata. Nam in ea
lege, posteaquam sancitum est requiri in
nuptiis consensum parentum, subiunguntur
hæc verba: «Nam hoc fieri debere, et civili-
s, et naturalis ratio suadet, in tantum ut
jussus parentum præcedere debeat.»

Respondeo ratio naturalis docet nuptias
non debere injussu parentum celebrari. Et
hoc vere asserit eo loco Justinianus: siquid-
em jure naturæ filius patri subjicitur, et ab
eo regendus esset, a quo accepit ut esset:
tamen jus naturæ non docet, irritum esse
Matrimonium si injussu parentum fiat. Lex
autem civilis non multum refert, quid in hac
parte statuerit: nam ut scribit Lucius Papa
III. cap. Clerici, de Judiciis, Imperator ipse
fatetur: non dignari leges sacros Canones

milari; et habemus hanc Imperatoris con-
fessionem in authent. Ut Clerici apud Epi-
scopos, §. penultim. Cum igitur sacri cano-
nes, et nuper generale Concilium definitum,
Matrimonium invitis parentibus contractum,
modo non sit clandestinum (hoc enim idem
Concilium irritavit) ratum esse, non possunt
leges contrarium definire, et si forte defi-
niant, abrogatae judicandæ sunt.

Quarta objectio ex jure canonico plures
canones continet, ad quorum singulos re-
sponderimus. Primus est Evaristi in epistola
decretali, qui sic loquitur: «Aliter legitimum
non sit conjugium, nisi ab his qui super ip-
sam feminam dominationem habere videntur,
et a quibus custoditur uxor petatur, et a
parentibus, et propinquis sponsetur.»

Respondeo: decretum Evaristi, quod est
etiam in corpus juris canonici relatum, can.
Aliter xxx. quæst. 5. multas condiciones re-
quirat, ut Matrimonia censeantur legitima,
quarum conditionum nonnullæ adversariis
nullo modo placere possunt. Quare hoc de-
cretum non minus cum adversariis, quam
nobiscum pugnat; requirit enim inter cæte-
ra, ut uxor cum precibus, et oblationibus
(id est, cum sacrificio Missæ) a Sacerdote
benedicatur: item ut conjuges biduo, vel
triduo orationibus vacent, et castitate cus-
todiant. Quæ condiciones si necessariae sunt,
ut conjugia legitima sint, nulla erunt infer
Lutheranos legitima conjugia: neque enim
oblationem Deo pro nuptiarum offerunt, ne-
que biduo, vel triduo continentiam serv-
vant.

Præterea multæ ex illis conditionibus, ita
sunt extrinsecæ et accidentariae, ut stultum
sit credere, sine illis conjugium irritum
esse; quales sunt, ut uxorem paralymplici
custodiant, ut propinqui comitentur, ut ea
legitime detetur, et solemniter accipiatur etc.
Quare cogitur dicere, Evaristum non volu-
isse significare, eas omnes condiciones esse
necessarias, ita ut si una vel altera desit, ir-
ritum sit Matrimonium: sed ita legitimum
esse conjugium, si illa omnia adsint, ut e
contrario si nulla earum adsint, et conjugium
oculte sine testibus, et sine illa celebritate
contrahatur, legitimum haberi non possit;
non quidem in conscientia, sed in foro ex-
terno, et apud Ecclesiam, quæ non judicat
de occultis.

Secundus canon desumptus est ex lib. I.
de Abraham S. Ambrosii, et habetur apud
Gratianum can. Honorantur 32. quæst. 2.

Sed nihil in eo canone contra sententiam nostram habetur: solum enim Ambrosius hortatur puellas, ut ad exemplum Rebeccae, permittant parentibus iudicium de nuptiis suis. Si autem secus fiat, sintne legitima nuptiae an non, Ambrosius eo loco nihil definit.

Tertius canon est Concilii IV. Carthaginiensis apud Gratianum 30. quest. 3. can. sponsus. Sed neque iste canon quidquam habet cui respondendum sit. Jubet enim canon, ut cum sponsus et sponsa benedicendi sunt a Sacerdote, offerantur Ecclesiae a parentibus, et paranympis; quod quidem faciendum esse nos minime negamus. Sed non inde sequitur, conjugium esse irritum, si ista non fiant, quia dubium non est, ista ad solemnitatem, non ad essentiam conjugii pertinere.

Quartus canon, qui Leoni tribuitur, est apud Gratianum, can. Qualis 30. quest. 5. Ubi non solum nihil est contra Catholicam sententiam, cum solum describat ille canon ritum nuptiarum, non autem definiat, irritum esse conjugium, si ritus illi non serventur: sed est aliquid expresse contra adversarios. Sic enim concluditur ille canon: « Si fornicata fuerit uxor, dimittenda est, sed illa vivente, altera non ducenda, quia adulteri regnum Dei non possidebunt. » Hanc sententiam admittere deberet Kemnitius, si canones venerat.

Quintus canon est Concilii Toletani III. apud Gratianum, can. Hoc sanctum 32. quest. 2. ubi hoc solum legimus, ut nulla virgo extra voluntatem parentum, vel suam cogatur maritum accipere. Quod quidem si recte inspicatur, aliquid habet contra Lutheranos, contra Catholicos prorsus nihil: pugnat enim Concilium adversus eos, qui virgines a propositio continentiae impedire, atque eis maritos obtrudere nitentur, quod sane Lutherani frequenter faciunt. Statuit igitur Concilium, ut non cogatur virgo virum accipere, nisi quem ipsa elegerit, aut certe pater ejus, ipsa consentiente: sed numquid hinc sequitur, ut si patre inscio virum duxerit, irritum sit conjugium.

Sextus canon est Nicolai Papae, et habetur can. Nostrates 30. quest. 5. ubi inter alios ritus nuptiarum ponitur, ut fiant de consensu parentum. Sed nihil inde sequitur. Enumerat enim Nicolaus varios nuptiarum ritus, et in fine canonis adjungit, non esse peccatum, si non omnes serventur: ex quo intelligi-

mus, non omnes esse essentielles, neque declarat ipse eo loco, qui sint essentielles, qui vero accidentarii.

Septimus canon est Concilii Aurelianensis apud Gratianum 36. quest. 1. can. De raptoribus, ubi legitur puellam raptam reddendam esse patri, etiamsi raptori ipsa consenserit.

Octavus est Gregorii, vel potius Gratiani ipsius, eadem causa 36. quest. 2. can. Apud, ubi dicitur: « Cum rapta patri fuerit restituta, si voluntas parentis utriusque in unum convenit, non prohibentur invicem copulari. »

Respondeo: aliud est raptus, aliud conjugium invito patre celebratum: raptus enim ad eam pertinet, quae nondum est propria uxor, neque sponsa. Qui enim violenter sponsam suam patri ejusdem sponsae auferit, non dicitur raptor; quia rem suam, non alienam capit, ut patet ex Gelasio, cap. Lex illa 36. quest. 1. Recte igitur volunt Canones raptam puellam, etiamsi ipsa consenserit rapti, reddendam esse patri; quia qui rapuit, injuriam fecit patri, violenter ejus filiam abducendo, licet injuriam puella non fecerit. Sed si puella rapta juxta decretum Tridentini Concilii sess. 24. cap. 6. extra raptoris potestatem constituta, et in loco tuto, libero consensu cum raptore conjugium contraheret, Matrimonium esset ratum, nec posset a patre irritari. Raptus enim est impedimentum impediens contrahendum conjugium, sed non dirimens contractum, ut docent Theologi, et in iis S. Thomas 2. 2. quest. 154. art. 7. ad 3. ubi ostendit Concilium Meldense, quod contrarium statuerat, esse abrogatum.

CAPUT XXI.

De impedimentis, quae inhabilem simpliciter faciunt contrahentem, id est, de Voto et Ligamine.

Diximus de impedimentis, quae sumuntur ex parte consensus. Nunc de iis dicendum est, quae sumuntur ex parte personarum contrahentium. Et primum de illis, quae simpliciter inhabilem reddunt; deinde de aliis.

Impedimenta, quae simpliciter reddunt inhabilem personam, quatuor sunt (ut supra diximus): impotentia coeundi, votum so-

lemne monachorum, ordo sacer, et ligamen cum uxore jam ducta. Et quibus primum et ultimum, extra controversiam sunt: tametsi Lutherus de ligamine ex sponsalibus orto novum errorem excoxitaverit, quem paulo post obiter refutabimus. Duo media ad unum revocari possunt, nimirum ad votum solenne: siquidem ordo sacer ideo censetur impedimentum, quia ex decreto Ecclesiae annexum habet votum solenne castitatis.

Quaestio igitur solum superest; utrum solenne votum continentiae sit impedimentum dirimens matrimonium. Et quidem Lutherus in lib. de captivitate Babylonica cap. de Matrimonio, admisit, votum continentiae esse impedimentum legitimum: sed in aliis libris postea scriptis, semper negavit, et reipsa, ducta uxore sanctimoniali, sententiam suam declaravit. Quod idem omnes ejus discipuli, et verbiis, et factis docent.

Apud Catholicos nunquam dubium fuit, quin votum continentiae simplex, sit impedimentum impediens contrahendum, non tamen dirimens contractum: votum autem solenne sit impedimentum impediens contrahendum, et dirimens contractum quod ultimum sub anathemate definitum est in Concilio Tridentino, sess. 24. can. 9.

Quare tria probanda sunt. Primo votum simplex castitatis esse impedimentum impediens matrimonium contrahendum. Secundo, votum simplex castitatis, non esse impedimentum dirimens contractum. Tertio, votum solenne castitatis, esse impedimentum, et impediens et dirimens.

Sit igitur prima propositio: « Votum simplex impedit Matrimonium contrahendum. » Haec facile probari potest ex fundamento facto in n. lib. de Monachis; ubi ostendimus ex Scripturis, Conciliis, Patribus, et ex ipsa ratione votum perpetuae continentiae esse licitum sanctum, et Deo gratissimum. Inde enim ratiocinari possumus ad id, quod est hujus loci: Votum perpetuae continentiae est licitum, ergo servandum est; cum Scriptura dicat: *Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere* (1), Ecclesiast. v. et Deuteronomio, xxii. At reddi non potest votum continentiae ab eo qui uxorem ducit, cum teneatur illi petenti debitum reddere: non igitur licet tui, qui votum ejusmodi habent, Matrimonio jungi.

Præterea, I. Timoth. v. B. Paulus de viduis, quae continentiam voverant, ita pronun-

tiat: *Cum luxuriatae fuerint in Christo, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt* (2). Ubi Apostolus non damnat viduas illas, quia posteaquam luxuriatae fuerant, nubere voluerunt: id enim laudandum erat, non vituperandum: sed quia quere volentes, primam fidem, Deo videlicet datam de servanda continentia, irritam faciebant, et hoc modo hunc locum nitellexerunt omnes interpretes Graeci, et Latini, et præterea Concil. Carthaginiense IV. can. 104. et Toletanum IV. can. 53. Item Tertullianus in lib. de Monogamia. Basilium in lib. de virginitate. Epiphanius haeres. 48. Hieronymus lib. 1. in Jovinianum. Innocentius I. epistola 2. cap. 43. Augustinus lib. de bono viduitatis cap. 8. et 9. Gelasio epistola 1, cap. 23. Fulgentius epist. 1.

Secunda propositio: « Votum simplex non dirimit matrimonium post ipsum votum contractum. » Hanc adversarii non negant: et eandem ex professo docet Augustinus in lib. de bono viduitatis cap. 9. et 10. eandem invenimus in jure declaratum ab Alexandro III. Coelestino III. et Bonifacio VIII. cap. Consultui, qui clerici, vel voverent, et cap. Rursus, eodem, et cap. unico, de Voto in VI. Et ratio declarationi huic apertissima suffragatur. Promissio enim, qualis est votum simplex, obligat quidem in conscientia, tamen non transfert dominium rei promissae ab eo, qui promisit, in eum qui promissa est: et ideo si is, qui promisit, sententiam mutet, et rem alteri re ipsa donet, ille quidem peccat, tamen donatio vim suam habet, nisi tale sit votum simplex quod hominem in statu religioso constituat, de quo voto hoc loco non agitur.

Et hinc refellitur alius error Lutheri, qui in lib. de Captiv. Babylon. cap. de Matrimonio, disputans impedimento ligaminis, admittit quidem cum Catholicis, ligamen cum uxore jam ducta esse impedimentum dirimens omnia alia Matrimonia, sed addit contra omnes Theologos debere etiam ligamen sponsaliorum derimere sequens Matrimonium: « Hic, inquit, concludunt, si posteriorem quis cognoverit, prioris cessare sponsalia: quod plane non cupio. Et ego arbitror eum esse jam non sui juris, qui uni sese addixerit, ac per hoc prohibente jure divino etc.

Sed error iste Lutheri damnatus jamdu-

(1) Eccl. V, 3. — (2) I Tim. V, 41.

dum fuit, cap. De illis, et cap. Si inter virum, et cap. adolescens, de sponsalibus, et Matrimonio, et cap. 1. de sponsa duorum, quod caput S. Augustino tribuitur: et ratio eadem est, quia per sponsalia non fit donatio, sed promissio.

Neque argumenta Lutheri concludunt primo sic obijcit: « Nemo potest dare quod non habet. Qui sponsalia cum una contraxit, non est amplius sui juris; ergo non potest se ipse alteri dare: ergo secundum conjugium irritum iudicandum est. » Respondeo, negatur assumptio. Nam qui sponsalia cum una contraxit, adhuc est sui juris, cum se nulli donaverit, licet donaturus promiserit. Quare si relicta sponsa cum alia contrahat per verba de presenti, Matrimonium tenet, sed peccavit, qui fidem fregit.

Secundo obijcit: « Deus prohibet ne quis in negotio fratrem suum circumveniat, quod servandum est ultra, et supra omnes humanas traditiones. » Respondeo, verum est quod assumitur: sed quorsum tendit? Fatemur enim peccare eum, qui fratrem suum circumvenit, fidem ei datam non servans, sed non ideo irritum erit Matrimonium cum eo peccato contractum. Nam is etiam, qui uxorem alicui divitem, aut nobilem, aut bene moratam promittit, si ea talis non sit, illum sine dubio circumvenit, graviterque in proximum suum peccavit: neque tamen Matrimonium irritum erit, si per verba de presenti contractum fuerit.

Obijcit tertio: « Si votum religionis facit alienum, cur non etiam fides data, et accepta; cum hæc sit præcepti, et fructus spiritus, Gal. v. illud autem arbitrii humani? » Respondeo, si comparemus, fidem dare sponsæ, cum eo quod est vovere, utrumque est arbitrii humani: neque enim cogitur quisquam jure divino hoc aut istud vovere, aut uxorem istam, vel illam ducere. Si conferamus autem id, quod est servare fidem sponsæ, cum eo, quod est implere votum Deo factum; utrumque est præcepti, et fructus spiritus: siquidem implere votum, est fidem servare Deo. Neque Apostolus inter fructus Spiritus sancti numerat, servare fidem homini, et non servare fidem Deo: quare Lutherus graviter errat, cum vota arbitrii humani, sponsalia autem juris divini esse docet. Cur autem vota religionis solemnia Matrimonium dirimant, paulo post explicabimus.

Obijcit quarto: « Licet uxori virum suum repetere, voto religionis facto non obstante;

cur ergo non liceat sponsæ sponsum suum repetere, etiam secuta copula cum altera? » Respondeo: magnum est discrimen inter uxorem et sponsam, cum illa jam habeat, et possideat ut rem suam, corpus viri sui, ut Apostolus docet, I Cor. vii. ista autem non dum habeat, nec possideat viri corpus, nisi in spe et promissione. Sed de his satis.

Tertia propositio. « Votum solemnè dirimit matrimonium post ipsum votum celebratum. » Probatur auctoritate et ratione. Ac primo est auctoritas veterum Conciliorum.

Toletanum I. celebratum circa annum Domini 400. can. 16. statuit, devotam feminam si forte nupserit, non posse recipi ad Ecclesiam nisi vivente illo, cui se conjunxerat, caste vivat, aut nonnisi post mortem ejus. Ex quo intelligimus nuptias illas non fuisse habitas veras nuptias, quia post monasticam professionem contractæ fuerant: alioqui enim si veræ nuptiæ fuissent, cur illam continere oportuisset ab illo ipso, qui in maritum fuerat acceptus?

Chalcedonense Concilium generale, ante annos 4100. celebratum can. 16: « Virginem, inquit, quæ se Domino consecravit, similiter et Monachum non licere nuptialia jura contrahere: quod si hoc inventi fuerint perpetrantes, excommunicentur. »

Neque responderi potest, Concilium prohibere nuptias celebrandas, sed non iudicare irritas celebratas. Nam in primis Concilium Triburiense canone 23. hunc ipsum canonem Concilii Chalcedonensis allegavit, ut probaret non esse verum Matrimonium, quod post solemnia vota contrahitur. Deinde, nunquam fuit dubium inter Christianos, an peccarent qui votum continentiae Deo non redderent; sed non defuerunt, qui dubitarent, an Matrimonia essent vera et rata, quæ ab ipsis contrahuntur, qui continentiam voverant. Quare Concilium declarare voluit id quod dubium erat, atque asseruit non esse legitima Matrimonia post solemnè votum, quale est Monachorum, et sanctimonialium.

Concilium Forojuliense ante annos 1300. can. 11. de sacris virginibus: « Si publicæ, inquit, nupserint, dignis quidem mundano iudicio corporalibus coercite vindictis segregentur ab invicem, et agant cunctis diebus vitæ suæ penitentiam. »

Concilium Toletanum VIII, ante annos 900. canone 6. subdiaconos, si uxores duxerint, in monasteriis includi jubet.

Toletanum IV, ante annos 950. can. 51: « Nonnulli, inquit, monachorum egredientes a monasterio: non solum ad sæculum revertuntur, sed etiam uxores accipiunt. Igitur revocati in eodem monasterio, unde exierant penitentia deputentur. »

Turonium II, ante annos 1000. can. 16: « Si qui, inquit, in monasterio conversi sunt, nullatenus exinde habeant licentiam evagandi; nec (quod absit) ullus eorum conjugem ducere possit; et si uxorem duxerit, excommunicetur, et de uxoris male societatis consortio, etiam iudicis auxilio separetur. »

Triburiense Concilium, ante annos circiter 700. can. 23. aperte jubet separari eos, qui post votum solemnè Matrimonio conjunguntur.

Secundo est auctoritas Pontificum veterum, ac Sanctissimorum. Siricius in epistola 1. cap. vi. monachos et sanctimoniales, si matrimonia contrahere præsumant, jubet non solum excommunicari, sed etiam in ergastulis usque ad finem vitæ penitentiam agere.

Innocentius I. in epist. 2. cap. xii et xiii. distinguit aperte inter votum solemnè, et simplex. Nam c. 2. dicit, eam, quæ velum sacrum acceperat, ac proinde solemnè votum emiserat continentia, si forte nupserit, non posse admitti ad penitentiam, donec vixerit is, cui se conjunxit: quemadmodum cum illa agitur, quæ vivente viro alteri jungitur; cap. xiii. dicit, eam, quæ promiserat continentiam perpetuam, sed velum sacrum nondum acceperat, id est, quæ votum simplex, non solemnè emiserat, si postea nupserit, ad penitentiam admitti posse.

Gelasius I. in epist. 1. cap. xxii et xxiii. similem distinctionem habet, ac discrimen magnum agnoscit inter nuptias virginum professorum, quarum est solemnè votum; et nuptias viduarum, quæ votum habent simplex. Nam virginum sacrarum nuptias vocat incesta federa, et excommunicari eas jubet; incesta autem federa illegitimum conjugium sonant. Viduas autem illas dicit debere Deo per penitentiam satisfacere: sed nec vocat earum nuptias incesta federa, neque eas jubet excommunicari.

Gregorius I. lib. 1. epist. 40. ad Anthemium, scribit, monachos, qui uxores duxerint, separandos a conjugibus esse, atque ad monasteria remittendos.

In eandem sententiam exstant multa responsa Alexandri III. Celestini III. et In-

Tom. V.

nocentii III. in tit. Qui clerici, vel voventes.

Tertio est auctoritas sanctorum Patrum. Cyprianus lib. 1. epist. 11. ad Pomponium scribit, virgines sacras, quæ cum viris dormierant, adulteras Christi esse, et a viris illis omnino separandas, et conjunctionem illam incestam appellat. Et quamvis ii, cum quibus illæ dormierant, non se maritos earum dicebant; tamen idem iudicium de illis Cyprianus fecisset, si se maritos earum profiteri voluissent. Nam illas adulteras Christi vocat, quia fidem Christo non servant: fidem autem non servant, si alteri se jungant, sive eum maritum, sive alio nomine appellent. Et incestam conjunctionem viri cum sacra virgine Cyprianus vocat, propter relationem ad Christum, qui frater noster fieri voluit: quæ relatio non minus inveniretur in ea conjunctione; quæ cum viro fieret sub nomine conjugis, quam in ea, quæ fieret sine tali nomine. Unde quod in eadem epist. Cyprianus dicit, eas virgines admonendas esse, ut si perseverare nolint, aut non possint, aperte nubant, intelligendum est de illis, quæ nondum voverunt. Alioqui cum Cyprianus sub disjunctione dicat, et nubant, si perseverare nolint, aut non possint, permitteret illis, ut nubere post votum, etiam si possint continere, modo tantum nolint, quod est absurdissimum, et ne ab ipsis quidem Lutheranis concedendum.

Basilium in lib. de virginitate, parum ultra medium: « Cum, inquit, virginitatem Domino professæ sint, carnali postmodum voluntate male blanda delinitæ, ac devictæ, stupri scelus honesto conjugii nomine obtegere cupiant, non ignorant hujusmodi, quamvis ignorantiam simulent; quæ sponsi dextram, et federa prævaricata sit, eam nec illius ultra esse sponsam, quem dereliquit; neque ejus uxorem per ullas leges dici posse, cui se, deserto sponso, libidine incitata conjunxit. » Et infra copiose hæc idem ostendit, nunquam illam dici posse uxorem viri mortalis, sed semper Christi, viri immortalis adulteram.

Ambrosius in lib. ad virginem lapsam cap. v: « Quæ se spondidit Christo, et sacrum velamen accepit, jam nupsit; jam immortalis juncta est viro, et jam si voluerit nubere communi lege conjugii, adulterium perpetrat.

Joan. Chrysostomus in epist. 6. ad The-

8

odorum : « Honorabiles, inquit, nuptiæ, sed te jam servare non convenit privilegia nuptiarum : quamvis frequenter hoc ipsum nuptias voces, ego tamen adulterio illud pejus existimo. »

Hieronymus lib. 1. in Jovianum : « Certe confiteris, inquit, non posse esse Episcopum, qui in episcopatu filios faciat : aliqui si deprehensus fuerit, non quasi vir tenebitur, sed quasi adulter damnabitur. »

Neque obstat, quod quidam obijciunt de S. Malcho, qui teste S. Hieronymo in ejus vita, postquam multos annos monachus fuerat, uxorem duxit, et cum ea usque ad finem vite permansit. Nam conjugium nullum fuit inter Malchum, et eam feminam, quam, coactus, se ducere fluxit in uxorem : siquidem illa virum alterum habuit viventem, ut idem Hieronymus refert, quando a domino suo nubere Malcho copellebatur. Itaque societas quadam spiritualis et sancta inter eos fuit, sub nomine nuptiarum.

Nunc ut ratione ducta ex verbo Dei, probemus, votum solemne esse impedimentum dirimens Matrimonium, præmittendum necessario est, questionem esse inter Catholicos, quo jure votum solemne dirimat Matrimonium, quod post ejusmodi votum celebratur, naturali ne, ac divino, an solum ecclesiastico, ac positivo.

Et quidem multi, iique gravissimi Theologi, S. Thomas, S. Bonaventura, Albertus, Richardus, Durandus, et Dominicus a Soto in 4. dist. 38. contendunt, votum solemne jure divino, ac naturali dirimere Matrimonium. Quorum hæc est potissima ratio, quia votum solemne non est simplex promissio Deo facta, ut est votum, quod dicitur simplex, sed est traditio de presenti sui ipsius in perpetuum Christi obsequium; et ea traditio a Christo per Ministros suos acceptata, ac probata est. Quare differt votum solemne a simplici, ut conjugium de presenti contractum a sponsalibus de futuro. Sed jure divino ac naturali, nemo potest alteri dare quod suum non est, et si dederit, irrita est donatio : igitur jure naturali, et divino irritum est conjugium post votum solemne.

Et quidem si ex Scripturis, aut evidenti aliqua ratione demonstrari posset, votum solemne differre a simplici, quod in illo sit donatio de presenti, in isto vero promissio tantum de futuro, non oporteret aliam qua-

rer rationem. Tamen quia principium illud multi negant, ut Scotus, et Paludanus in 4. distinct. 38. et Cajetanus in 2. 2. quest. 88. art. 7. et omnes interpretes juris canonici, ut Panormitanus testatur in cap. Rursus, qui clerici, vel voverentes, et contra potius existimant, solo Ecclesiæ decreto factum esse, ut votum solemne dirimat, Matrimonium : ideo probandum superest, Ecclesiam potuisse hoc impedimentum Matrimonii constitinere.

Sed hoc facile probatur. Primum ex eo ipso quod fecit, Ecclesia enim ab antiquissimis temporibus, ut ex testimoniis citatis perspicuum est, tum in Conciliis, tum per summos Pontifices hoc statuit. Fortasse etiam hoc de Apostolica traditione descendit. Nam Cyprianus, Basilus et Ambrosius, qui hoc impedimentum agnoscunt, ante ea Concilia, eosque Pontifices vixerunt, a quibus hoc decretum factum videtur : et ideo Concilia et Pontifices non tam novi aliquid statuissent, quam vetus decretum innovasse, aut declarasse censendi sunt. Quod autem Ecclesia antiqua, quam veram fuisse Christi Ecclesiam heretici negare non possunt, fecit, et sæpius repetivit, stultum, atque impium est dicere, non esse jure factum.

Deinde probatur, quia illegitimas facere personas ad Matrimonium, non est mutare sacramenti essentiam, ut supra diximus, sed ratum vel irritum facere contractum humanum, qui in sacramento Matrimonii prærequiritur. Non enim Christus declaravit, quis contractus humanus sit habendus legitimus, quis illegitimus, sed ea declaratione præsupposita, voluit contractum humanum legitimum inter virum, et feminam sacramentum esse.

Posse autem Ecclesiam ejusmodi contractus legitimos vel illegitimos decreto suo reddere, personas habiles vel inhabiles efficiendo, probatur. Nam in primis huc pertinet omnia illa Scripturæ loca, ex quibus discimus, curam Ecclesiæ gubernandæ Apostolis, et eorum successoribus esse commissam, Lucæ x : *Qui vos audit, me audit; Matth. xvi : Tibi dabo claves regni celorum; Joannis ultim. : Pascite oves meas* (1). Nam ad eum, qui jure præest, pertinet leges condere de actibus humanis, eosque regere, et ratos, vel irritos facere.

In testamento veteri, præter jus divinum

naturale, erant etiam certæ leges positivæ judiciales accommodatæ illi populo, tum circa Matrimonium, tum circa alios contractus humanos. Ille, autem leges abrogatæ sunt, neque habemus alias a Christo præscriptas; ergo necesse est in Ecclesia esse potestatem similitum legum pro locis, et temporibus sancientium, alioqui Christiana Respublica imperfectissima, ac plane miserrima esset.

Præterea possunt reges politici, qui reipublicæ præsent, circa humanos contractus, humanas leges ferre, eosque certo modo factos, ratos, secus autem irritos esse decernere, ob communem pacem et concordiam populorum; ergo poterunt etiam id principis Ecclesiastici ob salutem æternam animarum.

Dices : si ita est, non solum Ecclesia, sed etiam principes politici poterunt impedimenta Matrimonii constituere : nam ex contractu Matrimonii non tantum salus animarum, sed etiam pax, et concordia temporalis pendet.

Respondeo : si Matrimonium esset solum contractus civilis, possent sine dubio politici principes impedimenta constituere, personas legitimas, vel illegitimas efficiendo, sicut etiam fecerunt sæpe Imperatores, præsertim ethnici, ut patet ff. de ritu nuptiarum, et C. ad legem Juliam de adulteris; ubi sunt multæ leges de contractu Matrimonii. Tamen quia nunc apud Christianos Matrimonium est sacramentum, et ex contractu illo civili sacramentum Ecclesiæ pendet, et sacramentorum dispensatio ad Ecclesiam pertinet; ideo potestas impedimenta Matrimonii constituendi, maxime proprie ad principem ecclesiasticum pertinet. Ad politicum autem non pertinet, nisi cum consensu, et subordinatione ad principem ecclesiasticum; non enim eadem potestas ad duo diversa tribuatur, et immediate et proprie pertinere potest.

Quare S. Thomas, quamvis in 4. dist. 34. quest. unica art. 1. ad 4. concesserit Matrimonium, ut est civilis contractus, pendere posse a lege civili, tamen dist. 42. quest. 2. art. 2. ad 4. id ita explicat, ut locum habeat lex civilis, si auctoritas etiam accesserit Ecclesiæ : « Prohibitio, inquit, legis humanæ non sufficeret ad impedimentum Matrimonii, nisi interveniret auctoritas Ecclesiæ, quæ idem interdicit. »

Quod autem Ecclesia non solum poterit votum solemne, impedimentum dirimens

Matrimonii constituere, sed etiam causam habuerit id constituendi, facile probari potest. Nam qui vota solemnia continentie suscipiunt, illi statum vite mutant, et ab imperfecto ad perfectum ascendunt; absurdum autem esset, si iidem postea iterum redirent ad statum imperfectiorem. Deinde, qui hæc vota faciunt, magna deliberatione, et præcedente probatione diuturna faciunt : incongruum autem est, ut id, quod maturo consilio factum est, iterum mutetur. Ad hæc vota solemnia regulariter publice, et coram testibus multis, imo populo inspectante fiunt; ergo non possunt sine ingenti scandalo violari. Quare decuit Ecclesiam providere, ne id mutari possit : medium autem efficacissimum providendi fuit, irritare Matrimonia post ejusmodi vota contracta. Denique, qui vota solemnia faciunt, non solum Deo se obligant, sed etiam sponte se subjiciunt Ecclesiæ, ut ab ea cogi possint, etiam per viam judicii : proinde queri non possunt, si eos inhabiles ad Matrimonium Ecclesia facit.

Atque eadem istæ rationes ostendunt, cur noluerit Ecclesia, vota simplicia esse impedimenta dirimentia. Qui enim vota simplicia faciunt, nec statum proprie mutant, et sæpe sine magna deliberatione, et privatim, ac sine testibus illa faciunt, neque se Ecclesiæ subjiciunt magis quam antea subjecti essent; unde cogi non possunt ad votum servandum per viam judicii, sed per viam correctionis fraternelis, nisi talia sint vota simplicia, quæ, ut paulo ante diximus, hominem vere ac proprie religiosum constituant, qualia sunt vota simplicia Societatis nostræ, quæ ex constitutione Gregorii XIII. Summi Pontificis, quæ incipit : *Ascendente Domino*, declarantur substantialia Religionis et dirimentia Matrimonium.

CAPUT XXII.

De impedimento criminis.

Supersunt impedimenta illa, quæ personam inhabilem reddunt ad Matrimonium cum certa persona, non autem universe cum omnibus. Ea vero sunt, ut supra notavimus : crimen, cultus disparitas, et cognatio. De his igitur breviter disserendum est, ac primum de crimine.

Jubent canones impedimentum esse dirimens Matrimonium, si quis cum ea conjugium contrahat, quam polluit per adulte-

(1) Luc X, 46; Matth. XVI, 49; Joan. XXI, 17.

rium : de qua re est integer titulus in epistolis Decretalibus, sed tamen observant Doctores, non semper Matrimonium esse irritum, cum quis ducit eam, quam polluerat per adulterium, sed solum in tribus casibus.

Primus casus est, cum adulter procurat mortem conjugis suæ, vel mariti adulteræ, ut cum adultera conjugium celebrare possit: vel contra, si adultera procuret mortem viri sui, vel uxoris adulteri, ut adulterum in maritum accipiat; et habetur definitio hujus rei, cap. Super hoc, de eo, qui duxit in Matrimonium quam polluerat per adulterium, et intelligitur casus, si mors revera sequatur.

Secundus est, si adulteri dederint sibi invicem fidem de Matrimonio inter se contrahendo post mortem uxoris adulteri, vel mariti adulteræ: nam qui ita sibi fidem dederunt, videntur omnino procuratori mortem alterius conjugum. Et habetur decisio hujus can. Relatum 31. quæst. 1.

Tertius est, si de facto adulteri inter se contraxerint, viventibus prioribus conjugibus, ut habetur cap. Finali, de eo qui duxit in Matrimonium.

Sed intelliguntur duo isti casus, si uterque adulter erit conscius vitæ conjugis alterius. Alioqui enim si vir adulteram decipiat, affirmans conjugem suam esse mortuam; vel contra, mulier adulterum decipiat, affirmans virum suum esse mortuum: tunc matrimonium non est irritum, ut patet ex cap. Propositum, de eo qui duxit in Matrimonium.

Extra hos casus non dirimi Matrimonium inter adulteros contractum, docet Augustinus in lib. de bono conjugali cap. 14. et in lib. 1. de nuptiis et concupiscentia cap. 10. et relata sunt hæc testimonia Augustini inter canones ecclesiasticos 31. quæst. 1. can. Denique. Et hæc de crimine adulterii.

Crimen autem homicidii sine adulterio, in uno tantum casu dirimit Matrimonium, quando videlicet in morte alterius conjugum procuranda conveniunt tam vir, quam femina, qui inter se conjugium inire cupiunt; ut habemus cap. Laudabilem, de conversione infidelium. Alioqui enim, si alter tantum homicidium procuraret, altero inscio, et adulterium non præcessit, non dirimitur Matrimonium.

Reprehendunt Ecclesiam ob hoc impedimentum Lutherus in lib. de captiv. Babylon. cap. de Matrimonio, et Philippus Melancthon in locis titul. de conjugio: et ar-

gumentum ipsorum est, exemplum Davidis, qui Bethsabeam uxorem duxit, cum et ipsam antea per adulterium polluisset, et virum ejus occidisset, II Reg. xi.

At sententia Ecclesiæ nititur gravissimis testimoniis Pontificum et Conciliorum, quæ habentur 31. quæst. 1. can. Nullus, qui est S. Leonis, et can. Illud, et can. Relatum, quæ ex Conciliis deprompta sunt, et can. Super hoc, et can. Propositum, de eo qui duxit in Matrimonium, quam polluit per adulterium. Et præterea gravissima ratione. Quid enim atrocius in conjugio fingi potest, quam ut alter conjugum non solum fidem conjugi non servet, sed etiam vitæ ejus insidietur, cum quo summum amicitiae gradum colere debuisset?

Neque exemplum Davidis ad rem facit. Hoc enim impedimentum non est de jure divino, sed Ecclesiastico: et in Testamento veteri multa permittebantur, quæ in nova lege, quæ perfectior est, optimo jure interdiciuntur, ut polygamia, libellus repudiï, et alia id genus multa.

Adde, quod etiam secundum ecclesiasticam legem, peccatum illud Davidis et Bethsabeæ, fortasse non fuisset impedimentum dirimens. Non enim adulterium solum, neque conjugis homicidium quocumque animo patratum, dirimens impedimentum judicari solet, sed illud solum homicidium conjugis, quod ea intentione committitur, ut ejus uxore quis postea potiatur. Jam vero Bethsabea in adulterium quidem consensit, sed in mortem viri nullo modo quidquam legitur machinata: proinde ex parte ejus non fuit impedimentum, quominus conjugium cum Davide contrahere posset. David autem adulterio homicidium Urie adjunxit, sed non est certum in eo animo, ut uxore ejus potiretur: nam antea saepe conatus erat inducere Uriam, ut ad uxorem rediret, ut eo modo adulterium tegetetur.

CAPUT XXIII.

De cultus disparitate.

Alterum impedimentum est cultus disparitas. Catholici enim communi consensu docent, Matrimonia fidelium cum infidelibus non baptizatis, non solum esse illicita, sed etiam irrita: cum hereticis autem baptizatis illicita esse, non tamen irrita.

Lutherus autem in lib. de captiv. Babylon. cap. de Matrimonio, hoc impedimentum non admittit, nec tamen aliud argumentum adfert, nisi quia Deus hæc Matrimonia Christianis prohibuisse non legitur, et quia B. Monica S. Augustini mater virum habuit infidelem. Idem etiam repetit, cum in serm. de Matrimonio, tum in expositione septimi capituli, prioris ad Corinthios. Philippus etiam Melancthon in locis, tit. de conjugio, licet fateatur bono animo ab Ecclesia hæc Matrimonia fuisse prohibita: vellet tamen non adeo rigide hæc observari, ut Catholici postulant.

Sit igitur propositio prima: « Non licet fidelibus cum infidelibus, aut etiam hereticis Matrimonia jungere. » Probatur primo ex verbo Dei, Deuter. vii. Deus prohibuit populo suo Matrimonia jungere cum Gentilibus. Et quamvis præceptum illud sit judiciale, et solos Judeos proprie obligaverit, tamen habet aliquid etiam moralis, et ad omnes pertinet, si causa inspicatur: nam causam reddit plane moralem, quæ etiam nunc locum habet: *Quia seducet, inquit, filium tuum ne sequatur me, et ut magis serviat Dæi alienis* (1), et III Reg. xi. ubi idem præceptum repetitur, addit Deus: *Certissime avertent corda vestra, ut sequamini Deos alienos* (2), et ibidem additur, Salomonem contra hoc præceptum egisse, et illi continuo accidisse quod Deus prædixerat: depravatus enim per uxores illas ethnicas, adoravit earum idola. Et sane si vir sapientissimus, et qui multas alias uxores habebat, per nova illa conjugia cum Gentilibus ita perverti potuit ut singularium Deos coleret, quantum periculum his imminet, qui unam tantum, eamque ethnicam, vel hæreticam ducunt, et qui nullo modo sunt cum Salomone in prudentia, et sapientia comparandi?

Deinde verbum illud B. Pauli I. Corinth. vii: *Cui vult nubat, tantum in Domino* (3), præceptum esse de Matrimonio non jungendo nisi cum fidelibus, docent interpretes hujus loci fere omnes, ut Ambrosius, Theodoretus, Theophylactus, Anselmus, Sedulius, S. Thomas, Cajetanus, et alii: et præterea Tertullianus in lib. ii. ad uxorem, et Hieronymus lib. 1. adversus Jovinianum.

Denique Augustinus lib. 1. de adulterinis conjugis cap. 23. hæc expositionem admittit, licet etiam aliter exponi posse dicat,

sic enim ait: « Illud *In Domino*, duobus modis potest intelligi: aut Christiano nubens, aut Christiana permansens. Sed posterior expositio non videtur ita probabilis, ut prior: non enim dubium esse poterat, quin illicitum esset nubendo apostatare a fide; imo id tam perspicuum, et notum est omnibus, ut plane supervacaneum videatur de ea re Christianos monere. »

Est etiam alius locus, II. Corinth. vi: *Nolite jugum ducere cum infidelibus* (4), quem S. Hieronymus, cum in lib. 1. in Jovinianum, tum in epist. ad Gerontium de monogamia, exponit de conjugio cum infidelibus non jungendo. Neque huic expositioni repugnat Theophylactus et alii, qui generatim exponunt de commercio vitando cum infidelibus: si enim commercium cum infidelibus interdicitur, certe conjugium, quod est commercium omnium maximum, et periculosissimum, interdicitur.

Secundo probatur ex Conciliis. Exstat canon 13. Concilii generalis Chalcedonensis, ubi prohibentur conjugia cum hereticis, judæis et paganis. Exstat item Concilii Agathensis can. 67. ubi habentur hæc verba: « Non oportet cum hominibus hæreticis miscere connubia, et vel filios, vel filias illis dare. » Concilium item Toletanum III. can. 14. prohibet, ne Judæi uxorem Christianam habeant, et Toletanum IV. canon 61. jubet Hebræos cum Christianis Matrimonio conjunctos, aut Christianos fieri, aut ab uxoribus separari. Exstat etiam in jure civili c. de Judæis, l. 1. Ne quis Christianam, lex Valentiniani et Theodosii, que ut adulteria, puniit conjugia Judæorum cum Christianis, et in C. Theodosiano lib. iii. tit. 14. similiter puniuntur Matrimonia Romanorum cum Gentilibus.

Tertio probatur ex Patribus. Tertullianus in ii. lib. ad uxorem, longa disputatione hoc agit, non oportere Christianos, vel Christianas cum infidelibus contrahere. Matrimonia S. Cyprianus in serm. de lapsis, inter alia crimina fidelium numerat, jungere cum infidelibus Matrimonia: idque esse dicit, prostituere Gentilibus membra Christi. S. Ambrosius lib. 1. de Abraham cap. 9: *Cave, Christiane, inquit, Gentili, aut Judæo filiam tuam tradere; cave Gentilem, aut Judæam, atque alienigenam, hoc est, hæreticam, et omnem alienam a fide tua, uxorem accersas tibi.* »

(1) Deut. VII, 4. — (2) III Reg. XI, 2. — (3) Corinth. VII, 39. — (4) II Corinth. VI, 14.